

قوانین خاص حقوقی و کیفری منبع آزمون وکالت

منطبق با آخرین منابع قانون اعلام شده برای آزمون وکالت
از سوی اسکودا (کانون های وکلای دادگستری ایران) و مرکز وکلای قوه قضائیه

- حقوق مدنی • آیین دادرسی مدنی • حقوق تجارت
- حقوق جزا • آیین دادرسی کیفری • حقوق ثبت

با آخرین به روزسانی ها شامل:

✦ متن کامل «قانون اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکت های خارجی»، «قانون مجازات اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی»، «قانون حمایت از اطفال و نوجوانان»، «قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول»، «قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن» و «قانون الحاق موادی به قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن»، «آیین نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم الاجراء و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرائی»

✦ متن کامل «قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور» و «قانون افزایش و فروش املاک مشاع» و آیین نامه اجرائی آن

✦ اعمال تعدیل مبلغ جزاهای نقدی به موجب تصویب نامه مورخ ۱۴۰۳/۳/۳۰ هیئت وزیران

✦ اصلاحات به موجب «قانون ساماندهی بازار زمین، مسکن و اجاره بها» مصوب ۱۴۰۳/۲/۱۰

✦ اصلاحات به موجب «قانون تامین مالی تولید و زیر ساخت ها» مصوب ۱۴۰۲/۱۲/۲۲

✦ اصلاحات به موجب «قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول» مصوب ۱۴۰۱/۹/۶

✦ جدیدترین آراء وحدت رویه هیئت عمومی دیوان عالی کشور

کاری از گروه پژوهشی و گردآوری پایگاه خبری اختیار

سیاوش هوشیار

دفتر دادبازار

www.dadbazar.com

چاپ هفتم / ویرایش ششم - تهران ۱۴۰۳

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۹	بخش اول - حقوق مدنی
۲۰	قانون روابط موجر و مستأجر مصوب ۱۳۷۶
۲۳	قانون روابط موجر و مستأجر مصوب ۱۳۵۶
۳۴	قانون حمایت خانواده
۴۹	قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت
۸۸	قانون مسئولیت مدنی
۹۱	قانون امور حسبی
۱۳۵	قانون پیش‌فروش ساختمان
۱۴۱	قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه
۱۶۸	قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان
۱۷۳	بخش دوم - آیین دادرسی مدنی
۱۷۴	قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب
۱۸۱	قانون اجرای احکام مدنی
۲۰۶	قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی
۲۱۳	قانون شوراهای حل اختلاف
۲۲۷	قانون دیوان عدالت اداری
۲۵۹	لایحه قانونی استقلال کانون وکلای دادگستری
۲۶۶	قانون کیفیت اخذ پروانه وکالت دادگستری
۲۷۰	قانون حمایت خانواده
۲۷۱	قانون افراز و فروش املاک مشاع
۲۷۳	آیین نامه قانون افراز و فروش املاک مشاع
۲۷۵	بخش سوم - حقوق تجارت
۲۷۶	قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی
۲۸۷	قانون راجع به ثبت شرکت‌ها
۲۹۱	قانون صدور چک
۳۰۶	قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی
۳۷۳	قانون تجارت الکترونیکی
۳۹۰	قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران
۴۰۷	قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به عنوان حسابدار رسمی
۴۰۹	قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی
۴۳۰	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

۵۰۲	قانون اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکت‌های خارجی
۵۰۳	قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران
۵۲۹	بخش چهارم - حقوق جزا
۵۳۰	قانون کاهش مجازات حبس تعزیری
۵۴۱	قانون جرایم رایانه‌ای
۵۵۱	قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری
۵۵۷	قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر
۵۵۹	قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر تبانی می‌نمایند
۵۶۱	قانون صدور چک
۵۶۲	قانون مبارزه با پولشویی
۵۷۳	قانون جرم سیاسی
۵۷۶	قانون تشدید مجازات اسیدپاشی و حمایت از بزه‌دیدگان ناشی از آن
۵۷۹	قانون ثبت اسناد و املاک (احکام جزائی)
۵۸۴	لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت (احکام جزائی)
۵۹۲	قانون حمایت خانواده (احکام جزائی)
۵۹۳	قانون مجازات اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی
۵۹۴	قانون حمایت از اطفال و نوجوانان
۶۰۹	بخش پنجم - آیین دادرسی کیفری
۶۱۰	قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب
۶۱۱	قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی
۶۱۳	بخش ششم - حقوق ثبت
۶۱۴	قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمان‌های فاقد سند رسمی
۶۲۱	قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن
۶۳۲	قانون الحاق موادی به قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن
۶۳۶	آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجراء و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرائی
۶۸۵	قانون الزام به ثبت‌رسمی معاملات اموال غیرمنقول

مقدمه

منابع هر آزمون از مهمترین دغدغه‌های داوطلبان آزمون هستند و در مورد آزمون وکالت می‌توان گفت اهمیت موضوع خیلی بیشتر است.

آزمون وکالت به جهت حساسیت خاصی که در سال‌های اخیر برای داوطلبان پیدا کرده است تبدیل به جدی‌ترین عرصه رقابت فارغ‌التحصیلان رشته حقوق شده است.

واقعیت این است که اقلاً تا آزمون‌های برگزار شده در سال‌های پایانی دهه ۸۰ خورشیدی طراحان سوال بیشتر ظاهر مواد قانون را مد نظر داشتند و شاید پس از آن و با رشد تعداد داوطلبان بود که کانون‌های وکلا از جمله سعی کردند با طرح سوالات پیچیده‌تر آزمون را تبدیل به رقابتی جدی‌تر کنند.

این رویکرد حتی تا برگزاری آزمون دو مرحله‌ای تستی و تشریحی در سال ۱۳۹۰ توسط کانون وکلای دادگستری مرکز هم پیشرفت که به تجربه موفق‌تری تبدیل نشد و آن آزمون نخستین و تنها نمونه در نوع خود در تاریخ برگزاری آزمون وکالت باقی ماند.

سوالات تقریباً در همه ادوار برگزاری آزمون وکالت محل مناقشاتی بوده است، از ایراد به نحوه طراحی خود سوال یا گزینه اعلام شده به عنوان پاسخ صحیح تا ادعای وجود بیش از یک گزینه صحیح در گزینه‌های ارائه شده، که در مواردی هم منتهی به حذف سوال محل مناقشه و تقسیم نمره آن بین باقی سوالات و یا حذف سوال با اثر مثبت به نفع کسانی که به آن سوال پاسخ صحیح داده بودند شده است.

شاید برای پیشگیری از همین اختلافات بود که کانون‌های وکلا و بعداً مرکز وکلای قوه قضائیه به فکر سامان دادن به طراحی سوالات آزمون وکالت افتادند و اسکودا در آگهی آزمون وکالت ۱۳۹۸ برای نخستین بار فهرستی از قوانین را به عنوان قانون منبع آزمون اعلام کرد.

البته نباید از این نکته مهم غافل شد که قوانین و مقرراتی که چه از سوی اسکودا و چه مرکز وکلای قوه قضائیه به عنوان منبع اعلام می‌شوند، صرفاً محدوده طرح سوالات را معین می‌کنند و این باعث نشده است که طراحان سوال آزمون وکالت به ظاهر مواد قانون اکتفا کنند.

منابع آزمون وکالت اسکودا

اسکودا (اتحادیه سراسری کانون‌های وکلای دادگستری ایران) که به نیابت از کانون‌های وکلای دادگستری کشور آزمون وکالت را به صورت سراسری و هماهنگ برگزار می‌کند، در آخرین نوبت برگزاری آزمون که قرار است در ۱۷ آبان ۱۴۰۳ برگزار شود، فهرستی را به عنوان قوانین منبع آزمون وکالت ۱۴۰۳ اعلام کرد.

فهرست اعلام شده به عنوان قوانین منبع آزمون وکالت ۱۴۰۳، نسبت به قوانین اعلام شده در

آگهی ثبت نام آزمون قبل از آن که با عنوان «آزمون وکالت سال ۱۴۰۲» که در تاریخ ۱۴۰۲/۵/۱۳ برگزار شده بود، ۲ قانون اضافه تر دارد.

«قانون افراز و فروش املاک مشاع و آیین‌نامه آن» مصوب ۱۳۵۷ ذیل منابع درس آیین دادرسی مدنی و «قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور» مصوب ۱۳۹۵ ذیل منابع درس حقوق تجارت در فهرست اخیر افزوده شده است.

اسکودا در اطلاعیه مربوط به اعلام منابع آزمون وکالت ۱۴۰۳ عناوین برخی قوانین و مقررات را به عنوان منبع ذیل شش ماده آزمونی حقوق مدنی، آیین دادرسی مدنی، حقوق تجارت، حقوق جزا، آیین دادرسی کیفری و حقوق اساسی اعلام کرده بود و منابع درس متون فقه هم از قوانین موضوعه خارج بودند:

حقوق مدنی

۱. قانون مدنی
۲. قوانین روابط موجر و مستاجر سال‌های ۱۳۵۶ و ۱۳۷۶
۳. قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ و قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب ۱۴۰۰
۴. قانون مسئولیت مدنی
۵. قانون امور حسبی
۶. قانون پیش‌فروش ساختمان
۷. قانون بیمه اجباری خسارات وارده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه
۸. قانون حمایت حقوق مولفان و مصنفان و هنرمندان

آیین دادرسی مدنی

۱. قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب
۲. قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی
۳. قانون اجرای احکام مدنی
۴. قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی
۵. قانون شوراهای حل اختلاف
۶. قانون دیوان عدالت اداری
۷. لایحه قانونی استقلال کانون وکلای دادگستری مصوب ۱۳۳۳
۸. قانون کیفیت اخذ پروانه وکالت مصوب ۱۳۷۶
۹. قانون افراز و فروش املاک مشاع و آیین‌نامه آن

حقوق تجارت

۱. قانون تجارت شامل قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت ۱۳۴۷ و اصلاحات بعدی آن‌ها
۲. قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی
۳. قانون راجع به ثبت شرکت‌ها
۴. قانون صدور چک با اصلاحات بعدی
۵. احکام مرتبط از قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
۶. قانون تجارت الکترونیکی
۷. قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران
۸. قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به عنوان حسابدار رسمی
۹. قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی
۱۰. قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

حقوق جزا

۱. قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵-۱۳۹۲ (شامل قانون جرایم رایانه‌ای) با اصلاحات و الحاقات بعدی از جمله قانون کاهش مجازات حبس تعزیری
۲. قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری
۳. قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر
۴. قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر تباری می‌نمایند
۵. قانون صدور چک با اصلاحات بعدی
۶. قانون مبارزه با پولشویی
۷. قانون جرم سیاسی
۸. قانون تشدید مجازات اسیدپاشی و حمایت از بزه‌دیدگان ناشی از آن مصوب ۱۳۹۸
۹. احکام جزائی قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ و قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱

آیین دادرسی کیفری

۱. قانون آیین دادرسی کیفری
۲. قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب
۳. قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی

حقوق اساسی

قانون اساسی

متون فقه

تحریر الوسیله امام خمینی^(ع) ابواب وکالت، شهادت و قضاء

اصول فقه

اصول عملیه، تعارض ادله، امارات، الفاظ، اوامر، نواهی، عام و خاص، مفهوم و منطوق، مطلق و مقید، مجمل و مبین

تذکرات ذیل جدول منابع آزمون وکالت ۱۴۰۳

ذیل جدول قوانین منبع اعلام شده برای آزمون وکالت ۱۴۰۳ از سوی اسکودا ۳ تذکر قید شده است:

۱- «ذکر هر عنوان زیر یک درس به منزله عدم استفاده از آن در دروس دیگر نیست.»
بنابر این ذکر نام هر قانون ذیل یکی از مواد آزمون الزامی نافی احتمال طرح سوال از آن قانون در ماده آزمونی دیگر نیست.

۲- «قوانینی که دارای اصلاحات و الحاقات می‌باشند توسط داوطلبان مورد مطالعه قرار گیرد.»

۳- «قوانینی که آیین‌نامه‌های اجرائی مربوط دارند، به هنگام مطالعه قوانین، مد نظر قرار گیرد.»
برای مطالعه آیین‌نامه‌های اجرائی قوانین منبع آزمون وکالت، می‌توانید کتاب «آیین‌نامه‌های اجرائی قوانین منبع آزمون وکالت» که توسط نشر دادبازار منتشر شده است را تهیه و مطالعه کنید.

منابع آزمون مرکز وکلای قوه قضائیه

مرکز وکلای قوه قضائیه، برای آزمون وکالت این مرکز در سال ۱۴۰۳ عناوین قوانین و مقررات به عنوان منبع ذیل هفت ماده آزمونی حقوق مدنی، آیین دادرسی مدنی، حقوق تجارت، حقوق جزای عمومی و اختصاصی، آیین دادرسی کیفری، حقوق ثبت و حقوق اساسی را اعلام کرده است:

حقوق مدنی

۱. قانون مدنی
۲. قانون مسئولیت مدنی
۳. قانون روابط موجر و مستاجر مصوب ۱۳۵۶
۴. قانون روابط موجر و مستاجر مصوب ۱۳۷۶
۵. قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه

آیین دادرسی مدنی

۱. قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹ با اصلاحات

بعدی

۲. قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶ با اصلاحات بعدی
۳. قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴
۴. قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۴۰۲
۵. قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱
۶. قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲

حقوق تجارت

۱. قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱
۲. لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷
۳. قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰
۴. قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵
۵. قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی مصوب ۱۳۱۸
۶. قانون راجع به ثبت شرکت‌ها مصوب ۱۳۱۰
۷. قانون اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکت‌های خارجی مصوب ۱۳۷۶
۸. قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴

حقوق جزای عمومی و اختصاصی

۱. قانون مجازات اسلامی (کتاب‌های اول تا پنجم)
۲. قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری
۳. قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر
۴. قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر تباری می نمایند
۵. قانون اعمال نفوذ بر خلاف حق و مقررات قانونی
۶. احکام جزائی قانون صدور چک، قانون ثبت اسناد و املاک، قانون حمایت از اطفال و نوجوانان، قانون مبارزه با پولشویی

آیین دادرسی کیفری

۱. قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲

حقوق ثبت

۱. قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰
۲. قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمان‌های فاقد سند رسمی مصوب ۱۳۹۰
۳. قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن مصوب ۱۳۸۷

۴. آیین نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم الاجرا و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی مصوب ۱۳۸۷

۵. قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول مصوب ۱۴۰۳

حقوق اساسی

قانون اساسی به همراه نظریات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان

جدول تفکیکی منابع آزمون وکالت

در جدول ذیل منابع اعلام شده از سوی اسکودا و مرکز وکلای قوه قضائیه تحلیل و تفکیک شده اند:

درس حقوق مدنی		
مرکز وکلا	اسکودا	نام قانون
✓	✓	قانون مدنی [در این کتاب نیامده و در کتاب‌های دیگر نشر دادبازار با عنوان «قوانین خاص و عام حقوقی» و «قانون مدنی» آمده است]
✓	✓	قانون روابط موجر و مستاجر سال ۱۳۷۶
✓	✓	قانون روابط موجر و مستاجر سال ۱۳۵۶
✓*الف	✓	قانون حمایت خانواده
X	✓	قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت
✓	✓	قانون مسئولیت مدنی
X	✓	قانون امور حسبی
X	✓	قانون پیش فروش ساختمان
✓	✓	قانون بیمه اجباری خسارات وارده به شخص ثالث...
X	✓	قانون حمایت حقوق مولفان و مصنفان و هنرمندان
درس آیین دادرسی مدنی		
مرکز وکلا	اسکودا	نام قانون یا مقرر
✓	✓	قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) [در این کتاب نیامده و در کتاب‌های دیگر نشر دادبازار با عنوان «قوانین خاص و عام حقوقی» و «قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی)» آمده است]
X	✓	قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب
✓	✓	قانون اجرای احکام مدنی

*الف. مرکز وکلای قوه قضائیه، «قانون حمایت خانواده» را ذیل منابع درس آیین دادرسی مدنی به عنوان قانون منبع ذکر کرده است.

✓	✓	قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی
✓	✓	قانون شوراهای حل اختلاف
✓	✓	قانون دیوان عدالت اداری
X	✓	لایحه قانونی استقلال کانون وکلای دادگستری
X	✓	قانون کیفیت اخذ پروانه وکالت
X	✓	قانون افراز و فروش املاک مشاع و آیین‌نامه آن
درس حقوق تجارت		
مرکز وکلا	اسکودا	نام قانون
✓	✓	قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ و لایحه قانونی اصلاح موادی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ [در این کتاب نیامده و در کتاب‌های دیگر نشر دادبازار با عنوان «قوانین خاص و عام حقوقی» و «قانون تجارت» آمده‌اند]
✓	✓	قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی
✓	✓	قانون راجع به ثبت شرکت‌ها
✓	✓	قانون صدور چک
X	✓	قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی
X	✓	قانون تجارت الکترونیکی
✓	✓	قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران
X	✓	قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی‌صلاح به عنوان حسابدار رسمی
X	✓	قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی
X	✓	قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور
✓	X	قانون اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکت‌های خارجی
✓	X	قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران
درس حقوق جزا		
مرکز وکلا	اسکودا	نام قانون
✓	✓	قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و کتاب تعزیرات قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ [در این کتاب نیامده و در کتاب‌های دیگر نشر دادبازار با عنوان «قوانین خاص و عام کیفری» و «قانون مجازات اسلامی» آمده‌است]
X	✓	قانون کاهش مجازات حبس تعزیری

✓	✓	قانون جرایم رایانه‌ای
✓	✓	قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری
✓	✓	قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر
✓	✓	قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر تبانی می‌نمایند
✓	✓	قانون صدور چک
✓*	✓	قانون مبارزه با پولشویی
X	✓	قانون جرم سیاسی
X	✓	قانون تشدید مجازات اسیدپاشی و حمایت از بزه‌دیدگان ناشی از آن
✓	✓	قانون ثبت اسناد و املاک (احکام جزائی)
✓*	✓	لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت (احکام جزائی)
X	✓	قانون حمایت خانواده (احکام جزائی)
✓	X	قانون مجازات اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی
✓	X	قانون حمایت از اطفال و نوجوانان (احکام جزائی)
درس آیین دادرسی کیفری		
مرکز وکلا	اسکودا	نام قانون یا مقرر
✓	✓	قانون آیین دادرسی کیفری [در این کتاب نیامده و در کتاب‌های دیگر نشر دادبازار با عنوان «قوانین خاص و عام کیفری» و «قانون آیین دادرسی کیفری» آمده‌است]
X	✓	قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب
X	✓	قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی
درس حقوق ثبت^ت		
مرکز وکلا	اسکودا	نام قانون یا مقرر
✓	فقط احکام جزائی	قانون ثبت اسناد و املاک [در این کتاب نیامده و در کتاب دیگر نشر دادبازار با عنوان «جامع قوانین ثبتی» آمده‌است]

*ب. مرکز وکلای قوه قضائیه در منابع اعلام شده برای آزمون سال ۱۴۰۳ فقط به «احکام جزائی» قانون مبارزه با پولشویی ذیل درس حقوق جزا اشاره کرده است.

*پ. مرکز وکلای قوه قضائیه، «لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت» را ذیل منابع درس حقوق تجارت به عنوان قانون منبع ذکر کرده است، که الزاماً نافی احتمال طرح سوال از آن در درس حقوق جزا نیست.

*ت. درس حقوق ثبت جزء منابع آزمون وکالت اسکودا نیست و فقط در آزمون مرکز وکلای قوه قضائیه قرار دارد.

✓	X	قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمان‌های فاقد سند رسمی
✓	X	قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن
✓	X	آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجراء و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرائی
✓	X	قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول
درس حقوق اساسی		
قانون اساسی		اسکودا
[در این کتاب نیامده و در کتاب دیگر نشر دادبازار با عنوان «قانون اساسی به همراه نظریات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان» آمده‌است]		
قانون اساسی به همراه نظریات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان		مرکز وکلا
[در این کتاب نیامده و در کتاب دیگر نشر دادبازار با عنوان «قانون اساسی به همراه نظریات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان» آمده‌است]		
درس متون فقه		
ابواب وکالت، شهادت و قضاء از تحریرالوسیله		اسکودا
کتاب القضاء، کتاب التجاره(البيع)، کتاب النکاح، کتاب الطلاق، کتاب القصاص از تحریرالروضه فی شرح اللّمعه		مرکز وکلا
درس اصول فقه		
اصول عملیه، تعارض ادله، امارات، الفاظ، اوامر، نواهی، عام و خاص، مفهوم و منطوق، مطلق و مقید و مجمل و مبین		اسکودا
-		مرکز وکلا

قوانینی که در این کتاب نیامده اند

قوانین عام شامل قانون مدنی، قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی)، قانون تجارت مصوب سال ۱۳۱۱ و لایحه قانونی اصلاح موادی از قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷، قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و کتاب تعزیرات قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵، قانون آیین دادرسی کیفری و قانون ثبت اسناد و املاک که در ردیف‌های جدول بالا با رنگ متفاوت دیده می‌شوند، در این کتاب نیامده‌اند.

قوانین عام، علاوه بر اینکه به طور جداگانه توسط نشر دادبازار منتشر شده‌اند، در قالب دو کتاب با عناوین «قوانین عام و خاص حقوقی» و «قوانین عام و خاص کیفری» همراه با قوانین خاص مربوط به هر کدام هم منتشر شده‌اند.

همچنین قانون اساسی هم در این کتاب نیامده‌است و در کتاب جداگانه‌ای از نشر دادبازار با عنوان «قانون اساسی به همراه نظریات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان» آمده‌است.

برای درس‌های متون فقه و اصول فقه هم باید منابع خاص خودشان را مطالعه کنید.

تغییرات ویرایش ششم

در ویرایش ششم، با توجه به اعلام قوانین و مقررات منبع آزمون سال ۱۴۰۳ مرکز وکلای قوه قضائیه و تغییراتی که نسبت به آزمون قبل پیدا کرده بود، این اصلاحات در مطالب کتاب اعمال شده است:

✱ **حذف «قانون تملک آپارتمان‌ها»، «آیین‌نامه اجرائی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه...»، «قانون مجازات اخلاگران در نظام اقتصادی کشور» و «آیین‌نامه نحوه اجرای احکام حدود، سلب حیات...»**

قوانین و مقررات بالا از فهرست منابع اعلام شده برای آزمون سال ۱۴۰۳ مرکز وکلای قوه قضائیه حذف شده اند و چون جزو منابع اعلام شده از سوی اسکودا هم نبوده اند، کلا در این ویرایش از متن کتاب حذف شدند.

✱ **افزودن «قانون اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکت‌های خارجی»، «قانون مجازات اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی»، «قانون حمایت از اطفال و نوجوانان»، «قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول»، «قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن» و «قانون الحاق موادی به قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن»، «آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجراء و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرائی»**

قوانین و مقررات بالا برای نخستین بار به عنوان منبع در فهرست اعلام شده برای آزمون سال ۱۴۰۳ مرکز وکلای قوه قضائیه اعلام شده اند که به متن کتاب افزوده شده اند.

همچنین «قانون شوراها حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴» و «قانون ساماندهی بازار زمین، مسکن و اجاره‌بها» در ویرایش ششم از متن کتاب حذف شده اند.

به‌روزرسانی‌های اخیر

✱ **افزودن «قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور» و «قانون افراز و فروش املاک مشاع» و آیین‌نامه اجرائی آن**

طبق فهرست منابع اعلام شده برای آزمون وکالت ۱۴۰۳ از سوی اسکودا، ۲ قانون و یک آیین‌نامه بالا نسبت به آزمون قبل به فهرست منابع اضافه شده اند، که در ویرایش پنجم به متن این کتاب افزوده شده اند.

✱ **اعمال تعدیل مبلغ جزاهای نقدی به موجب تصویب‌نامه مورخ ۱۴۰۳/۳/۳۰ هیئت وزیران مبلغ جزاهای نقدی که به موجب تصویب‌نامه مورخ ۱۴۰۳/۳/۳۰ هیئت وزیران به استناد ماده ۲۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ تعدیل شده اند، در مواد مربوطه اعمال و مبالغ تعدیل شده در متن این مواد درج شده‌اند.**

❖ **اصلاحات «قانون پیش‌فروش ساختمان» به موجب «قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول» مصوب ۱۴۰۱/۹/۶ مجلس شورای اسلامی**

به موجب ماده ۱۵ «قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول» مصوب ۱۴۰۱/۹/۶ مجلس شورای اسلامی مواد ۱، ۱۴، ۲۳ و بندهای ۳ و ۴ و ۱۱ ذیل ماده ۲ از «قانون پیش‌فروش ساختمان» اصلاح و بند ۱۰ ذیل ماده ۲، بندهای ۲ و ۴ و تبصره ذیل ماده ۴ همین قانون نیز نسخ شده اند، این اصلاحات و تغییرات در متن قانون «قانون پیش‌فروش ساختمان» در این کتاب اعمال شده اند.

❖ **اصلاح «قانون روابط موجر و مستاجر» مصوب ۱۳۷۶ به موجب «قانون ساماندهی بازار زمین، مسکن و اجاره‌بها» مصوب ۱۴۰۳/۲/۱۰**

ماده ۲ «قانون روابط موجر و مستاجر» مصوب ۱۳۷۶، به موجب ماده ۶ «قانون ساماندهی بازار زمین، مسکن و اجاره‌بها» مصوب ۱۴۰۳/۲/۱۰، اصلاح شده است که در متن «قانون روابط موجر و مستاجر» در این کتاب اعمال شده است.

❖ **اصلاحات «قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» به موجب «قانون تأمین مالی تولید و زیر ساخت‌ها» مصوب ۱۴۰۲/۱۲/۲۲**

«قانون تأمین مالی تولید و زیر ساخت‌ها» در تاریخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید، به موجب این قانون برخی قوانین دیگر اصلاح شده اند، از جمله به موجب بند (پ) ماده ۱۳ آن، ماده ۷ و تبصره ۴ ذیل آن از «قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» مصوب ۱۳۸۶ اصلاح و یک تبصره با شماره ۵ به این ماده الحاق شده است که این تغییرات در متن قانون مزبور در این کتاب اعمال شده اند.

❖ **اصلاحات «قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» به موجب «قانون تأمین مالی تولید و زیر ساخت‌ها» مصوب ۱۴۰۲/۱۲/۲۲**

ماده ۸ و تبصره ۱ ذیل آن از «قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» مصوب ۱۳۹۸ و بندهای (الف) و (ب) ذیل ماده ۹ همین قانون، به موجب ماده ۱۱ «قانون تأمین مالی تولید و زیر ساخت‌ها» مصوب ۱۴۰۲/۱۲/۲۲ اصلاح شده‌اند که در متن قانون مزبور در این کتاب اعمال شده است.

❖ **اصلاحات «قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران» به موجب «قانون تأمین مالی تولید و زیر ساخت‌ها» مصوب ۱۴۰۲/۱۲/۲۲**

بندهای ۵، ۶ و ۷ ذیل ماده ۷ «قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران» به موجب بند (ب) ماده ۲۰ «قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها» مصوب ۱۴۰۲/۱۲/۲۲ اصلاح شده اند که در متن قانون در این کتاب اعمال شده است.

آراء وحدت رویه جدید هیئت عمومی دیوان عالی کشور

آراء وحدت رویه دیوان عالی کشور، در ویرایش ششم تا جدیدترین رای در جای مربوط به خود به صورت زیرنویس افزوده شده‌اند.

در این ویرایش از کتاب «قوانین خاص حقوقی و کیفری»، فهرست همه آراء وحدت رویه داخل متن کتاب در قالب یک جدول در ابتدای کتاب آمده است تا دسترسی به هر رای وحدت رویه و مواد قانونی مربوط به آن آسان تر باشد.

بخش اول
حقوق مدنی

قانون روابط موجر و مستأجر مصوب ۱۳۷۶

مصوب ۱۳۷۶/۵/۲۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی

فصل اول - روابط موجر و مستأجر

ماده ۱- از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، اجاره کلیه اماکن اعم از مسکونی، تجاری، محل کسب و پیشه، اماکن آموزشی، خوابگاه‌های دانشجویی و ساختمان‌های دولتی و نظایر آن که با قرارداد رسمی یا عادی منعقد می‌شود تابع مقررات قانون مدنی و مقررات مندرج در این قانون و شرایط مقرر بین موجر و مستأجر خواهد بود.^۱

ماده ۲ (اصلاحی ۱۴۰۳/۲/۱۰)^۲- در کلیه قراردادهای اجاره باید مدت و مبلغ اجاره و مبلغ قرض الحسنه، تصریح و در سامانه‌های ثبت الکترونیک اسناد یا ثبت معاملات املاک و مستغلات کشور ثبت شود و پس از تأیید موجر، مستأجر و دو نفر افراد مورد اطمینان طرفین به عنوان شهود، اقدام به اخذ شناسه (کد) رهگیری شود.

ماده ۳- پس از انقضای مدت اجاره بنا به تقاضای موجر یا قائم‌مقام قانونی وی تخلیه عین مستأجره در اجاره با سند رسمی توسط دواير اجرای ثبت ظرف یک هفته و در اجاره با سند عادی ظرف یک هفته پس از تقدیم تقاضای تخلیه به دستور مقام قضایی در مرجع قضایی توسط ضابطین قوه قضائیه انجام خواهد گرفت.

ماده ۴- در صورتی که موجر مبلغی به عنوان ودیعه یا تضمین یا قرض الحسنه و یا سند تعهدآور و مشابه آن از مستأجر دریافت کرده باشد تخلیه و تحویل مورد اجاره به موجر موکول به استرداد سند یا وجه مذکور به مستأجر و یا سپردن آن به دایره اجراست. چنانچه موجر مدعی ورود خسارت به عین مستأجره از ناحیه مستأجر و یا عدم پرداخت مال الاجاره یا بدهی بابت قبوض تلفن، آب، برق و گاز مصرفی بوده و متقاضی جبران خسارات وارده و یا پرداخت بدهی‌های فوق از محل وجوه یاد شده باشد موظف است همزمان با تودیع وجه یا سند، گواهی دفتر شعبه دادگاه صالح را مبنی بر تسلیم دادخواست مطالبه ضرر و زیان به میزان مورد ادعا به دایره اجرا تحویل نماید. در این صورت دایره اجرا از تسلیم وجه یا سند به مستأجر به همان میزان خودداری و پس

۱. ماده ۱ «قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول» مصوب ۱۴۰۱/۹/۶ را در صفحه ۶۸۵ همین کتاب ببینید.

۲. الف- این ماده به موجب قانون ساماندهی بازار زمین، مسکن و اجاره آنها مصوب ۱۴۰۳/۲/۱۰، اصلاح شده است.

ب- متن سابق ماده ۲: «قراردادهای عادی اجاره باید با قید مدت اجاره در دو نسخه تنظیم شود و به امضای موجر و مستأجر برسد و به وسیله دو نفر افراد مورد اعتماد طرفین به عنوان شهود گواهی گردد.»

قانون حمایت خانواده^۸

مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی

فصل اول- دادگاه خانواده

ماده ۱- به منظور رسیدگی به امور و دعاوی خانوادگی، قوه قضائیه موظف است ظرف سه سال از تاریخ تصویب این قانون در کلیه حوزه‌های قضایی شهرستان به تعداد کافی شعبه دادگاه خانواده تشکیل دهد. تشکیل این دادگاه در حوزه‌های قضایی بخش به تناسب امکانات به تشخیص رئیس قوه قضائیه موکول است.

تبصره ۱- از زمان اجرای این قانون در حوزه قضایی شهرستان‌هایی که دادگاه خانواده تشکیل نشده است تا زمان تشکیل آن، دادگاه عمومی حقوقی مستقر در آن حوزه با رعایت تشریفات مربوط و مقررات این قانون به امور و دعاوی خانوادگی رسیدگی می‌کند.

تبصره ۲- در حوزه قضایی بخش‌هایی که دادگاه خانواده تشکیل نشده است، دادگاه مستقر در آن حوزه با رعایت تشریفات مربوط و مقررات این قانون به کلیه امور و دعاوی خانوادگی رسیدگی می‌کند، مگر دعاوی راجع به اصل نکاح و انحلال آن که در دادگاه خانواده نزدیک‌ترین حوزه قضایی رسیدگی می‌شود.^۹

ماده ۲- دادگاه خانواده با حضور رئیس یا دادرس علی‌البدل و قاضی مشاور زن تشکیل می‌گردد. قاضی مشاور باید ظرف سه روز از ختم دادرسی به طور مکتوب و مستدل در مورد موضوع دعوی اظهارنظر و مراتب را در پرونده درج کند. قاضی انشا کننده رای باید در دادنامه به نظر قاضی مشاور اشاره و چنانچه با نظر وی مخالف باشد با ذکر دلیل نظریه وی را رد کند.

تبصره- قوه قضائیه موظف است حداکثر ظرف پنج سال به تأمین قاضی مشاور زن برای کلیه دادگاه‌های خانواده اقدام کند و در این مدت می‌تواند از قاضی مشاور مرد که واجد شرایط

۸. مرکز وکلای قوه قضائیه، «قانون حمایت خانواده» را به عنوان منبع درس آیین دادرسی مدنی اعلام کرده است. اسکودا علاوه بر درس حقوق مدنی، احکام جزائی این قانون را در قسمت منابع درس حقوق جزا هم ذکر کرده است.

۹. رأی وحدت رویه شماره ۶۶۶-۱۹/۳/۱۳۸۳ هیئت عمومی دیوان عالی کشور: «آنچه از نحوه تدوین بند الف ماده ۳۶۸ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مستفاد می‌شود این است که رسیدگی فرجامی نسبت به احکام نکاح و فسخ آن صرفاً مربوط به اصل نکاح و فسخ آن می‌باشد و کلمه اصل به سایر موضوعات مذکور در بند ۲ ماده مزبور از جمله طلاق تسری ندارد. زیرا اولاً کلمه طلاق در جمله به طور مطلق ذکر شده، ثانیاً کلمه طلاق با علامت (و) از اصل نکاح و فسخ آن متمایز گردیده است، بنابراین و با توجه به اهمیت طلاق از نظر شارع مقدس اسلام کلیه دعاوی مربوط به طلاق قابل رسیدگی فرجامی بوده...»

قانون پیش‌فروش ساختمان

مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی

ماده ۱ (اصلاحی ۱۴۰۱/۹/۶)^{۷۷}- هر قرارداد با هر عنوانی که به موجب آن مالک رسمی زمین با شخص دیگری مبادرت به مشارکت در ساخت نماید یا هر قراردادی که به موجب آن شخصی در برابر دیگری متعهد به ساخت و تحویل واحد ساختمانی مشخص گردد و نیز هر نوع انتقال حقوق و تعهدات ناشی از قراردادهای مذکور، پیش‌فروش ساختمان محسوب می‌شود.

تبصره- اشخاص ذیل نیز می‌توانند در چهارچوب این قانون و قراردادی که به موجب آن زمینی در اختیارشان قرار می‌گیرد اقدام به پیش‌فروش ساختمان نمایند:

۱- سرمایه‌گذارانی که در ازای سرمایه‌گذاری از طریق احداث بنا بر روی زمین متعلق به دیگری، واحدهای ساختمانی مشخصی از بنای احداثی بر روی آن زمین، ضمن عقد و به موجب سند رسمی به آنان اختصاص می‌یابد.

۲- مستأجرین اراضی اعم از ملکی، دولتی، موقوفه که به موجب سند رسمی حق احداث بنا بر روی عین مستأجره را دارند.

ماده ۲- در قرارداد پیش‌فروش باید حداقل به موارد زیر تصریح شود:

۱- اسم و مشخصات طرفین قرارداد اعم از حقیقی یا حقوقی

۲- پلاک و مشخصات ثبتی و نشانی وقوع ملک

۳ (اصلاحی ۱۴۰۱/۹/۶)^{۷۸}- متن پروانه ساختمانی صادر شده از مراجع ذی‌صلاح در صورت صدور، راجع به موضوع معامله به عنوان پیوست قرارداد

۴ (اصلاحی ۱۴۰۱/۹/۶)^{۷۹}- مشخصات فنی و معماری ساختمانی که واحد در آن احداث می‌شود مانند موقعیت، کاربری و مساحت کل عرصه و زیربنا، تعداد طبقات و کل واحدها، نما،

۷۷. متن سابق ماده ۱: «هر قراردادی با هر عنوان که به موجب آن، مالک رسمی زمین (پیش‌فروشنده) متعهد به احداث یا تکمیل واحد ساختمانی مشخص در آن زمین شود و واحد ساختمانی مذکور با هر نوع کاربری از ابتدا یا در حین احداث و تکمیل یا پس از اتمام عملیات ساختمانی به مالکیت طرف دیگر قرارداد (پیش‌خریدار) درآید از نظر مقررات این قانون «قرارداد پیش‌فروش ساختمان» محسوب می‌شود.»

۷۸. متن سابق بند ۳ ماده ۲: «اوصاف و امکانات واحد ساختمانی مورد معامله مانند مساحت اعیانی، تعداد اتاق‌ها، شماره طبقه، شماره واحد، توقفگاه (پارکینگ) و انباری»

۷۹. به موجب ماده ۱۵ «قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول» مصوب ۱۴۰۱/۹/۶ مجلس شورای اسلامی و ۱۴۰۳/۲/۲۶ مجمع تشخیص مصلحت نظام، عبارت «و شناسنامه فنی هر واحد» بعد از عبارت «پروانه ساخت» از این بند حذف شده است.

بخش دوم
آیین دادرسی
مدنی

قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب^{۱۰۷}

مصوب ۱۳۷۳/۴/۱۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی

ماده ۱ (منسوخ در امور کیفری)^{۱۰۸} - به منظور رسیدگی و حل و فصل کلیه دعاوی و مراجعه مستقیم به قاضی و ایجاد مرجع قضایی واحد، دادگاه‌هایی با صلاحیت عام به شرح مواد آتیه تشکیل می‌شوند.

ماده ۲ - تأسیس دادگاه‌های عمومی در هر حوزه قضایی و تعیین قلمرو محلی و تعداد شعب دادگاه‌های مزبور به تشخیص رئیس قوه قضائیه است.

ماده ۳ - [به موجب ماده ۵۷۰ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ نسخ صریح شده است.]

ماده ۴ (اصلاحی ۱۳۸۱/۷/۲۸) - هر حوزه قضایی که دارای بیش از یک شعبه دادگاه عمومی باشد آن شعب به حقوقی و جزایی تقسیم می‌شوند. دادگاه‌های حقوقی صرفاً به امور حقوقی و دادگاه‌های جزایی فقط به امور کیفری رسیدگی خواهند نمود.

تخصیص شعبی از دادگاه‌های حقوقی و کیفری برای رسیدگی به دعاوی حقوقی یا جزایی خاص مانند امور خانوادگی و جرائم اطفال با رعایت مصالح و مقتضیات از وظایف و اختیارات رئیس قوه قضائیه است.

در صورت ضرورت ممکن است به شعبه جزایی پرونده حقوقی و یا به شعبه حقوقی پرونده جزایی ارجاع شود.

تبصره (الحاقی ۱۳۸۱/۷/۲۸) - رسیدگی به جرائمی که مجازات قانونی آن‌ها قصاص نفس یا قصاص عضو یا رجم یا صلب یا اعدام یا حبس ابد است و همچنین رسیدگی به جرائم مطبوعاتی و

۱۰۷. «قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب» فقط از سوی اسکودا (کانون‌های وکلای دادگستری ایران) به عنوان قانون منبع برای دو درس آیین دادرسی مدنی و آیین دادرسی کیفری اعلام شده است و مرکز وکلای قوه قضائیه این قانون را به عنوان منبع اعلام نکرده است.

۱۰۸. به موجب ماده ۵۷۰ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ برخی مواد «قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب» به طور کلی و برخی دیگر فقط در امور کیفری نسخ صریح شده اند، مواد اخیر در امور غیرکیفری (حقوقی) معتبر هستند.

ماده ۵۷۰ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲: «از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، ... مواد (۱)، (۷)، (۸)، (۹)، (۱۶)، (۱۷)، (۲۲) و (۲۶) و تبصره (۱) از ماده (۲۸) در رابطه با امور کیفری و مواد (۳)، (۵) و بند (ج) و تبصره‌های (۱) و (۲) از ماده (۱۴) و ماده (۱۸) و تبصره (۱) تا (۶) از ماده (۲۰) از قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۳/۴/۱۵، ... نسخ می‌شود.»

مرکز وکلا

اسکودا

قانون شوراهای حل اختلاف

مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲ مجلس شورای اسلامی

فصل اول - ساختار و تشکیلات

ماده ۱- به منظور حل اختلاف و صلح و سازش بین اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی، شوراهای حل اختلاف که در این قانون به اختصار «شورا» نامیده می‌شوند، زیر نظر قوه قضائیه و با شرایط مقرر در این قانون تشکیل می‌گردند.

ماده ۲- برنامه‌ریزی و راهبری شوراهای حل اختلاف که در این قانون به اختصار «مرکز» نامیده می‌شود، انجام می‌گیرد.

تبصره - مرکز، زیر نظر رئیس قوه قضائیه اداره می‌شود و رئیس مرکز با حکم رئیس قوه قضائیه منصوب می‌شود.

ماده ۳- حوزه فعالیت شوراهای تابع حوزه قضائی بخش یا شهرستان مربوط است.

تبصره ۱- شعب شوراهای در شهرها و در صورت لزوم در مراکز دهستان‌ها و روستاها به تشخیص رئیس قوه قضائیه به تعداد لازم تشکیل می‌گردد. رئیس قوه قضائیه می‌تواند این امر را به رئیس مرکز تفویض کند.

تبصره ۲- برای رسیدگی به امور فنی و صنفی در دعاوی و شکایات فی‌مابین اصناف، «شوراهای حل اختلاف تخصصی» قابل تشکیل است. در صورت تشکیل شوراهای حل اختلاف تخصصی مذکور و عدم صلاحیت تخصصی خود، دعاوی مربوط منحصراً در این شعب بر اساس احکام این قانون رسیدگی می‌شود. همچنین برای رسیدگی به امور و دعاوی مربوط به احوال شخصیه فی‌مابین اقلیت‌های دینی موضوع اصل سیزدهم (۱۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^{۱۲۹} به ترتیب مقرر در این قانون، شوراهای حل اختلاف تخصصی قابل تشکیل است که تشکیل این شوراهای مانع از مراجعه اقلیت‌های دینی مذکور به دیگر شوراهای همان حوزه قضائی نیست.

ماده ۴- قوه قضائیه مکلف است حداکثر ظرف یک سال از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، در هر حوزه قضائی شهرستان، شعبه یا شعبی از دادگاه‌ها را تحت مدیریت و نظارت رئیس آن حوزه

۱۲۹. اصل سیزدهم قانون اساسی: «ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی تنها اقلیت‌های دینی شناخته می‌شوند که در حدود قانون در انجام مراسم دینی خود آزادند و در احوال شخصیه و تعلیمات دینی بر طبق آیین خود عمل می‌کنند.»

قانون دیوان عدالت اداری^{۱۳۶}

مصوب ۱۳۹۰/۲/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی

بخش اول - تشکیلات

ماده ۱- در اجرای اصل یکصد و هفتاد و سوم (۱۷۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^{۱۳۷} به منظور رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به ماموران، واحدها و آیین‌نامه‌های دولتی خلاف قانون یا شرع یا خارج از حدود اختیارات مقام تصویب‌کننده، دیوان عدالت اداری که در این قانون به اختصار «دیوان» نامیده می‌شود زیر نظر رئیس قوه قضائیه تشکیل می‌گردد.

ماده ۲ (اصلاحی ۱۴۰۲/۲/۱۰) - دیوان در تهران مستقر است و متشکل از شعب بدوی، تجدیدنظر، هیئت عمومی و هیئت‌های تخصصی می‌باشد. تشکیلات قضایی، اداری و تعداد شعب دیوان و سازماندهی آنها در قالب معاونت‌های تخصصی با تصویب رئیس قوه قضائیه تعیین می‌شود.

تبصره- رئیس دیوان عدالت اداری می‌تواند پیشنهادات خود را به رئیس قوه قضائیه ارائه نماید.

ماده ۳- هر شعبه بدوی دیوان از یک رئیس یا دادرس علی‌البدل و هر شعبه تجدیدنظر از یک رئیس و دو مستشار تشکیل می‌شود. شعبه تجدیدنظر با حضور دو عضو رسمیت می‌یابد و ملاک صدور رای، نظر اکثریت است. آرای شعب تجدیدنظر دیوان قطعی است.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۴۰۲/۲/۱۰) - چنانچه جلسه شعبه تجدیدنظر با حضور دو عضو رسمیت یابد و هنگام صدور رای اختلاف نظر حاصل شود، یک عضو مستشار توسط رئیس دیوان به آنان اضافه می‌شود در صورت عدم حضور رئیس شعبه تجدیدنظر، اداره شعبه به عهده عضو مستشاری است که سابقه قضائی بیشتری دارد.

۱۳۶. الف- اصلاحی به موجب «قانون اصلاح قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری» مصوب ۱۴۰۲/۲/۱۰

ب- عنوان این قانون ابتدا «قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری» بود که به موجب ماده ۱ «قانون اصلاح قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری»، به «قانون دیوان عدالت اداری» تغییر پیدا کرده است.

۱۳۷. اصل یکصد و هفتاد و سوم قانون اساسی: «به منظور رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مأمورین یا واحدها یا آیین‌نامه‌های دولتی و احقاق حقوق آنها، دیوانی به نام «دیوان عدالت اداری» زیر نظر رئیس قوه قضائیه تأسیس می‌گردد. حدود اختیارات و نحوه عمل این دیوان را قانون تعیین می‌کند.»

قانون افراز و فروش املاک مشاع

مصوب ۱۳۵۷/۸/۲۲ مجلس شورای ملی

ماده ۱- افراز املاک مشاع که جریان ثبتی آن‌ها خاتمه یافته اعم از اینکه در دفتر املاک ثبت شده یا نشده باشد، در صورتی که مورد تقاضای یک یا چند شریک باشد با واحد ثبتی محلی خواهد بود که ملک مذکور در حوزه آن واقع است. واحد ثبتی با رعایت کلیه قوانین و مقررات ملک مورد تقاضا را افراز می‌نماید.^{۱۵۳}

تبصره- نسبت به ملک مشاع که برای آن سند مالکیت معارض صادر گردیده، تا زمانی که رفع تعارض نشده اقدام به افراز نخواهد شد.

ماده ۲- تصمیم واحد ثبتی قابل اعتراض از طرف هر یک از شرکا در دادگاه شهرستان محل وقوع ملک است مهلت اعتراض ده روز از تاریخ ابلاغ تصمیم مورد اعتراض می‌باشد. دادگاه شهرستان به دعوی رسیدگی کرده و حکم مقتضی صادر خواهد نمود. حکم دادگاه شهرستان قابل شکایت فرجامی است.

ماده ۳- هزینه تفکیک مقرر در ماده ۱۵۰ قانون اصلاحی ثبت اسناد و املاک^{۱۵۴} در موقع اجرای تصمیم قطعی بر افراز به وسیله واحد ثبتی دریافت خواهد شد.

ماده ۴- ملکی که به موجب تصمیم قطعی غیرقابل افراز تشخیص شود با تقاضای هر یک از شرکا

۱۵۳. الف- رأی وحدت رویه ۲۹/۵۹ مورخ ۱۳۶۰/۱/۱۵ هیئت عمومی دیوان عالی کشور: «نظر به اینکه مقنن به لحاظ حفظ حقوق محجورین و غایب مفقودالثر و رعایت مصلحت آنها طبق قسمت اخیر ماده (۳۱۳) قانون امور حسبی مقرر داشته است که در تقسیم ترکه اگر بین وراث محجور یا غایب باشد تقسیم به توسط نمایندگان آنها در دادگاه به عمل آید و با توجه به ماده (۳۲۶) همین قانون که به موجب آن مقررات قانون امور حسبی راجع به تقسیم ترکه در مورد تقسیم سایر اموال نیز ساری خواهد بود و نظر به اینکه ماده اول قانون افراز و فروش املاک مشاع که قانون عام است و برطبق آن افراز املاکی که جریان ثبتی آنها خاتمه یافته است در صلاحیت واحد ثبتی محل شناخته شده علی‌الاصول ناسخ ماده (۳۱۳) قانون امور حسبی که قانون خاص است نمی‌باشد نظر شعبه پنجم دیوان عالی کشور که تقسیم املاک محجورین و غایب مفقودالثر را از صلاحیت واحد ثبتی خارج دانسته و در صلاحیت دادگاه شناخته است صحیح و مطابق با موازین قانونی است.»

ب- رأی وحدت رویه شماره ۷۱۹ - ۱۳۹۰/۲/۲۰ هیئت عمومی دیوان عالی کشور را در زیرنویس شماره ۷۴ در صفحه ۱۲۵ همین کتاب ببینید.

۱۵۴. ماده ۱۵۰ الحاقی ۱۳۵۱/۱۰/۱۸ قانون ثبت اسناد و املاک: «هرگاه نسبت به ملکی از طرف مالک یا قائم‌مقام او تقاضای تفکیک شود این تقاضا به اداره ثبت ارسال می‌گردد و در تقاضانامه باید ارزش مورد تفکیک بر اساس ارزش معاملاتی روز تعیین شود و هزینه تفکیکی از طرف ذی‌نفع بر اساس مبلغ مزبور قبلاً پرداخت گردد. مبنای وصول هزینه تفکیک ارزش معاملاتی روز خواهد بود هر چند بهای معامله بیش از ارزش معاملاتی روز باشد.»

بخش سوم
حقوق تجارت

قانون صدور چک^{۱۶۷}

مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶ مجلس شورای ملی با اصلاحات و الحاقات بعدی

ماده ۱ (الحاقی ۱۳۷۲/۸/۱۱)^{۱۶۸} - انواع چک عبارت است از:^{۱۶۹}

- ۱- چک عادی، چکی است که اشخاص عهده بانک‌ها به حساب جاری خود صادر و دارنده آن تضمینی جز اعتبار صادرکننده آن ندارد.
- ۲- چک تأییدشده، چکی است که اشخاص عهده بانک‌ها به حساب جاری خود صادر و توسط بانک محل‌علیه پرداخت وجه آن تأیید می‌شود.
- ۳- چک تضمین‌شده، چکی است که توسط بانک به عهده همان بانک به درخواست مشتری صادر و پرداخت وجه آن توسط بانک تضمین می‌شود.
- ۴- چک مسافرتی، چکی است که توسط بانک صادر و وجه آن در هر یک از شعب آن بانک یا توسط نمایندگان و کارگزاران آن پرداخت می‌گردد.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۷/۸/۱۳) - قوانین و مقررات مرتبط با چک حسب مورد، راجع به چک‌هایی که به شکل الکترونیکی (داده‌پیام) صادر می‌شوند نیز لازم‌الرعايه است. بانک مرکزی مکلف است ظرف مدت یک سال پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، اقدامات لازم در

۱۶۷. هم اسکودا و هم مرکز وکلای قوه قضائیه، «قانون صدور چک» را ذیل منابع درس حقوق جزا نیز ذکر کرده‌اند.

۱۶۸. با الحاق این ماده به موجب «قانون اصلاح موادی از قانون صدور چک» مصوب ۱۳۷۲/۸/۱۱ مجلس شورای اسلامی به عنوان ماده ۱ به قانون صدور چک، ماده ۱ سابق به ماده ۲ و شماره مواد بعدی به همین ترتیب تغییر کرده است.

۱۶۹. رأی وحدت رویه شماره ۶۸۸ - ۱۳۸۵/۰۳/۲۳ هیئت عمومی دیوان عالی کشور: «نظر به اینکه چک با وصف فقدان طبع تجاری، از جهت اقامه دعوی توجهاً به ماده ۳۱۴ قانون تجارت، مشمول قواعد مربوط به بروت، موضوع بند ۸ ماده قانون تجارت است و از این منظر به لحاظ صلاحیت از مصادیق قسمت فراز ماده ۱۳ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی به شمار می‌رود. نظر به اینکه در همان حال، محل صدور چک در وجه ثالث، با تکیه بر ترکیب «محل‌علیه» در ماده ۳۱۰ قانون تجارت نوعی حواله محسوب است که قواعد ماده ۷۲۴ قانون مدنی حاکم بر آن می‌باشد، و از این نظر با توجه به مبلغ مقید در آن جزء اموال منقول بوده و همچنان مصادیقی از ماده ۱۳ مسبق‌الذکر می‌تواند باشد، بی‌تردید دارنده چک می‌تواند تخیراً به دادگاه محل وقوع عقد یا قرارداد یعنی محل صدور چک، یا به دادگاه محل انجام تعهد، یعنی محل استقرار بانک محل‌علیه و یا با عنایت به قاعده عمومی صلاحیت نسبی موضوع ماده ۱۱ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی برای اقامه دعوی به دادگاه محل اقامت خوانده مراجعه کند. با وصف مراتب رجوع دارنده چک به هر یک از دادگاه‌های یادشده توجهاً به ماده ۲۶ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب برای آن دادگاه در رسیدگی به دعوا ایجاد صلاحیت خواهد کرد.»

قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی

ماده ۱- دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فرهنگستان‌ها و پارک‌های علم و فناوری که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذی‌ربط می‌باشند، بدون رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی به‌ویژه قانون محاسبات عمومی کشور، قانون مدیریت خدمات کشوری، قانون برگزاری مناقصات و اصلاحات و الحاقات بعدی آن‌ها و فقط در چهارچوب مصوبات و آیین‌نامه‌های مالی، معاملاتی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی مصوب هیئت‌امنا که حسب مورد به تأیید وزیران علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و در مورد فرهنگستان‌ها به تأیید رئیس‌جمهور و در مورد دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و تحقیقاتی وابسته به نیروهای مسلح به تأیید رئیس ستاد کل نیروهای مسلح می‌رسد، عمل می‌کنند.^{۲۶۱}

تبصره ۱- اعتبارات اختصاص‌یافته از منابع عمومی دولت به این مراکز و مؤسسات، کمک تلقی و بعد از پرداخت، به هزینه قطعی منظور می‌شود و بر اساس بودجه تفصیلی مصوب هیئت‌امنا و با مسئولیت آن‌ها قابل هزینه است.

تبصره ۲- هرگونه استخدام جدید از محل منابع عمومی و توسعه تشکیلات اداری منوط به تأیید وزیران علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (حسب مورد) و سازمان اداری و استخدامی کشور است.

تبصره ۳- هیئت‌امنا بر اساس ماده (۱۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از

۲۶۱. الف- بند (الف) ماده ۹۹ قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۳/۳/۱: «پرداخت اعتباراتی که از محل منابع عمومی و در قالب بودجه‌های سنواری به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی موضوع ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور اختصاص می‌یابد، بر اساس شاخص‌های هر یک از وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و موافقتنامه متبادله میان سازمان و دانشگاه‌ها و مؤسسات ذی‌ربط می‌باشد. انطباق هزینه‌کرد با شاخص‌های یادشده بر عهده رئیس مؤسسه یا دانشگاه می‌باشد. ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور بر مواد این قانون حاکم است.»

ب- بند (ج) تبصره ۱ قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور مصوب ۱۴۰۲/۱۲/۲۱: «مهلت واگذاری اوراق مالی اسلامی غیرنقدی (تحويل به طلبکاران) منتشرشده در سال ۱۴۰۳، برای تمامی دستگاه‌های اجرائی از جمله دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰، تابع مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور با اصلاحات و الحاقات بعدی است.»

قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران

مصوب ۱۳۷۰/۶/۱۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی

فصل اول - اهداف و ضوابط کلی بخش تعاونی

ماده ۱- اهداف بخش تعاونی عبارتست از:

- ۱- ایجاد و تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل.
- ۲- قرار دادن وسایل کار در اختیار کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند.
- ۳- پیشگیری از تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص جهت تحقق عدالت اجتماعی.
- ۴- جلوگیری از کارفرمای مطلق شدن دولت.
- ۵- قرار گرفتن مدیریت و سرمایه و منافع حاصله در اختیار نیروی کار و تشویق بهره‌برداری مستقیم از حاصل کار خود.
- ۶- پیشگیری از انحصار، احتکار، تورم و اضرار به غیر.
- ۷- توسعه و تحکیم مشارکت و تعاون عمومی بین همه مردم.
- ۸ (الحاقی ۱۳۹۳/۲/۱۷)- کمک به تأمین عدالت اجتماعی و توانمندسازی اقشار متوسط و کم درآمد.

۹ (الحاقی ۱۳۹۳/۲/۱۷)- ارتقای کارایی بنگاه‌های اقتصادی و بهره‌وری منابع مادی و انسانی و فناوری و افزایش رقابت‌پذیری در اقتصاد ملی.

تبصره ۱- اهداف مذکور این ماده باید با رعایت ضرورت‌های حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصاد کشور در هر یک از مراحل رشد عملی رعایت شود.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۳/۲/۱۷)- دولت مکلف است به منظور تحقق اهداف مذکور در این ماده با رعایت ضرورت‌های حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور شرایط و منابع مورد نیاز را در برنامه‌های توسعه و قوانین بودجه سنواتی لحاظ نماید.

ماده ۲- شرکت‌هایی که با رعایت مقررات این قانون تشکیل و به ثبت برسند تعاونی شناخته می‌شوند.

ماده ۳- دولت موظف است با رعایت این قانون و در حد مقررات به گونه‌ای که زمینه اداره یا دخالت در اداره تعاونی‌ها یا کارفرمای مطلق شدن دولت فراهم نیاید با بخش تعاونی همکاری

بخش چهارم
حقوق جزا

قانون کاهش مجازات حبس تعزیری

مصوب ۱۳۹۹/۲/۲۳ مجلس شورای اسلامی

ماده ۱- مجازات‌های مقرر در کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی به شرح زیر کاهش یافته یا تبدیل می‌شود:

الف- مجازات حبس موضوع ماده (۶۱۴) قانون (به استثنای تبصره آن) به حبس درجه شش؛^{۳۲۱}

ب- مجازات حبس موضوع ماده (۶۲۱) قانون، در صورتی که ارتکاب جرم به عنف یا تهدید باشد به حبس درجه چهار و در غیر این صورت به حبس درجه پنج؛^{۳۲۲}

پ- تبصره ماده (۶۲۱) قانون، نسخ و در مورد شروع به جرم آن مطابق ماده (۱۲۲) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱^{۳۲۳} عمل می‌شود.

۳۲۱. ماده ۶۱۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) اصلاحی ۱۳۹۹: «هر کس عمداً به دیگری جرح یا ضربی وارد آورد که موجب نقصان یا شکستن یا از کار افتادن عضو یا اعضا یا منتهی به مرض دائمی یا فقدان یا نقص یکی از حواس یا منافع یا زوال عقل مجنی‌علیه گردد در مواردی که قصاص امکان نداشته باشد چنانچه اقدام وی موجب اخلال در نظم و صیانت و امنیت جامعه یا بیم تجری مرتکب یا دیگران گردد به حبس درجه شش محکوم خواهد شد و در صورت درخواست مجنی‌علیه مرتکب به پرداخت دیه نیز محکوم می‌شود.

تبصره- در صورتی که جرح وارده منتهی به ضایعات فوق نشود و آلت جرح اسلحه یا چاقو و امثال آن باشد مرتکب به سه ماه تا یک سال حبس محکوم خواهد شد.»

۳۲۲. ماده ۶۲۱ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) اصلاحی ۱۳۹۹: «هر کس به قصد مطالبه وجه یا مال یا به قصد انتقام یا به هر منظور دیگری به عنف یا تهدید یا حيله یا به هر نحو دیگر شخصاً یا توسط دیگری شخصی را بر باید یا مخفی کند در صورتی که ارتکاب جرم به عنف یا تهدید باشد به حبس درجه چهار و در غیر این صورت به حبس درجه پنج محکوم خواهد شد در صورتی که سن مجنی‌علیه کمتر از پانزده سال تمام باشد یا ربودن توسط وسایل نقلیه انجام پذیرد یا به مجنی‌علیه آسیب جسمی یا حیثیتی وارد شود، مرتکب به حداکثر مجازات تعیین شده محکوم خواهد شد و در صورت ارتکاب جرایم دیگر به مجازات آن جرم نیز محکوم می‌گردد.»

۳۲۳. ماده ۱۲۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲: «هر کس قصد ارتکاب جرمی کرده و شروع به اجرای آن نماید، لکن به واسطه عامل خارج از اراده او قصدش معلق بماند، به شرح زیر مجازات می‌شود: الف- در جرایمی که مجازات قانونی آنها سلب حیات، حبس دائم یا حبس تعزیری درجه یک تا سه است به حبس تعزیری درجه چهار

ب- در جرایمی که مجازات قانونی آنها قطع عضو یا حبس تعزیری درجه چهار است به حبس تعزیری درجه پنج

پ- در جرایمی که مجازات قانونی آنها شلاق حدی یا حبس تعزیری درجه پنج است به حبس تعزیری یا شلاق یا جزای نقدی درجه شش

تبصره- هرگاه رفتار ارتكابی، ارتباط مستقیم با ارتكاب جرم داشته، لکن به جهات مادی که مرتکب از آنها بی اطلاع بوده وقوع جرم غیرممکن باشد، اقدام انجام شده در حکم شروع به جرم است.»

قانون جرایم رایانه‌ای^{۳۳۷}

مصوب ۱۳۸۸/۳/۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی

بخش یکم- جرایم و مجازات‌ها

فصل یکم- جرایم علیه محرمانگی داده‌ها و سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی

مبحث یکم- دسترسی غیرمجاز

ماده ۷۲۹- هر کس به طور غیرمجاز به داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی که به وسیله تدابیر امنیتی حفاظت شده است دسترسی یابد، به حبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از ۶۶/۰۰۰/۰۰۰ تا ۲۶۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال^{۳۳۸} یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

مبحث دوم- شنود غیرمجاز

ماده ۷۳۰- هر کس به طور غیرمجاز محتوای در حال انتقال ارتباطات غیرعمومی در سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا امواج الکترومغناطیسی یا نوری را شنود کند، به حبس از شش ماه تا دو سال یا جزای نقدی از ۸۲/۵۰۰/۰۰۰ تا ۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال^{۳۳۹} یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

مبحث سوم- جاسوسی رایانه‌ای

ماده ۷۳۱- هرکس به طور غیرمجاز نسبت به داده‌های سری در حال انتقال یا ذخیره‌شده در سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حامل‌های داده مرتکب اعمال زیر شود، به مجازات‌های مقرر محکوم خواهد شد:

الف) دسترسی به داده‌های مذکور یا تحصیل آن‌ها یا شنود محتوای سری در حال انتقال، به حبس از یک تا سه سال یا جزای نقدی از ۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰ تا ۶۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال^{۳۴۰} یا هر دو مجازات.

۳۳۷. «قانون جرایم رایانه‌ای» در ۵۶ ماده و در تاریخ ۱۳۸۸/۳/۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و در ماده ۵۵ این قانون مقرر شده است که: «شماره مواد ۱ تا ۵۴ این قانون به عنوان مواد ۷۲۹ تا ۷۸۹ ق.م.ا (بخش تعزیرات) با عنوان فصل جرایم رایانه‌ای منظور و شماره ماده ۷۲۹ ق.م.ا به شماره (۷۸۳) اصلاح گردد»، بنابراین عنوان دقیق آن «فصل جرائم رایانه‌ای از کتاب پنجم-تعزیرات قانون مجازات اسلامی» است.

۳۳۸. مبالغ جزای نقدی مندرج در این ماده در اجرای ماده ۲۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ طی تصویب‌نامه مورخ ۱۴۰۳/۳/۳۰ هیئت وزیران تعدیل شده و مبالغ تعدیل شده در متن ماده درج شده‌اند.

۳۳۹. مبالغ جزای نقدی مندرج در این ماده در اجرای ماده ۲۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ طی تصویب‌نامه مورخ ۱۴۰۳/۳/۳۰ هیئت وزیران تعدیل شده و مبالغ تعدیل شده در متن ماده درج شده‌اند.

۳۴۰. مبالغ جزای نقدی مندرج در این بند در اجرای ماده ۲۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ طی تصویب‌نامه مورخ ۱۴۰۳/۳/۳۰ هیئت وزیران تعدیل شده و اینجا مبالغ تعدیل شده درج شده‌اند.

قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر تبانی می‌نمایند

مصوب ۱۳۰۷/۵/۳ کمیسیون عدلیه مجلس شورای ملی

ماده ۱- هرگاه اشخاصی با یکدیگر تبانی کرده و برای بردن مالی که متعلق به غیر است بر همدیگر اقامه دعوی نمایند این اقدام آن‌ها جزء تشبیه و وسایل متقلبانه برای بردن مال دیگری که به موجب ماده ۲۳۸ قانون مجازات عمومی^{۳۷۹} پیش‌بینی شده است محسوب و به مجازات مندرجه در ماده مزبوره محکوم خواهند شد.^{۳۸۰}

ماده ۲- اشخاصی که به عنوان شخص ثالث در دعوایی وارد شده یا به عنوان شخص ثالث بر حکمی اعتراض کرده یا بر محکوم به حکمی مستقیماً اقامه دعوی نمایند و این اقدامات آن‌ها ناشی از تبانی با یکی از اصحاب دعوی برای بردن مال یا تضییع حق طرف دیگر دعوی باشد کلاهبردار محسوب و علاوه بر تادیبه خسارات وارده به مجازات کلاهبرداری محکوم خواهند بود. تبانی هر یک از طرفین دعوای اصلی با اشخاص فوق نیز در حکم کلاهبرداری است و مرتکب به مجازات مذکوره محکوم می‌گردد.

تبصره- اشخاصی که اقدامات مذکوره در فوق را قبل از تاریخ اجرای این قانون نموده‌اند در صورتی مجازات خواهند شد که پس از تاریخ اجرای این قانون نیز آن اقدامات را تعقیب نمایند.

۳۷۹. ماده ۲۳۸ «قانون منسوخ مجازات عمومی» مصوب ۱۳۰۴: «هر کس از راه حيله و تقلب مردم را به وجود شرکت‌ها یا تجارتخانه‌ها یا کارخانه‌ها یا مؤسسات موهوم یا به داشتن اختیارات واهی مغرور کند یا به امور غیر واقع امیدوار نماید یا از حوادث و پیش‌آمدهای غیر واقع بتزساند و یا اسم یا عنوان یا سمت مجعول اختیار کند و به یکی از وسایل مذکور یا وسایل تقلبی دیگر جوهه یا اموال یا اسناد یا حوالجات یا قبوض یا مفاصا حساب و امثال آنها تحصیل کرده و از این راه مال دیگری را ببرد کلاهبردار محسوب و به حبس جنحه‌ای از ششماه تا سه سال و پرداخت جزای نقدی از ده هزار ریال تا صد هزار ریال محکوم می‌شود.

در صورتی که مرتکب عنوان یا سمت مجعول مأموریت از طرف سازمان‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت یا شهرداری‌ها اتخاذ کرده یا اینکه جرم با استفاده از تبلیغ عامه از طریق وسائل ارتباط جمعی از قبیل رادیو، تلویزیون، روزنامه و مجله یا نطق در مجامع یا انتشار آگهی چاپی یا خطی صورت گرفته باشد یا مرتکب از اشخاص مذکور در ماده ۲ قانون تشکیل دیوان کیفر کارکنان دولت بوده و بسبب شغل و وظیفه مرتکب جرم شده باشد به حبس جنائی درجه ۲ از دو تا ده سال و پرداخت جزای نقدی از بیست هزار ریال تا دویست هزار ریال محکوم خواهد شد.

تبصره- مجازات شروع به کلاهبرداری در مواردیکه جنحه محسوب می‌شود حداقل مجازات آن جرم است. ۳۸۰. در حال حاضر عنصر قانونی جرم کلاهبرداری ماده ۱ «قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری» مصوب ۱۳۶۷/۹/۱۵ است.

«قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری» را در صفحه ۵۵۱ همین کتاب ببینید.

قانون حمایت از اطفال و نوجوانان^{۴۲۵}

مصوب ۱۳۹۹/۲/۲۳ مجلس شورای اسلامی

فصل اول - کلیات

ماده ۱- اصطلاحات به کار رفته در این قانون، به شرح زیر تعریف می‌شود:

(الف) طفل: هر فرد که به سن بلوغ شرعی نرسیده است.

(ب) نوجوان: هر فرد زیر هجده سال کامل شمسی که به سن بلوغ شرعی رسیده است.

(پ) بی‌توجهی و سهل‌انگاری: کوتاهی در انجام تکالیفی از قبیل تأمین نیازهای اساسی و ضروری طفل و نوجوان یا وظایف مربوط به حضانت، ولایت، قیمومت، وصایت، سرپرستی، تربیت، نظارت یا مراقبت از آنان توسط والدین، اولیاء یا سرپرست قانونی یا هر شخصی که مکلف به آن است.

(ت) سوء رفتار: هرگونه فعل یا ترک فعل عمدی که سلامت جسمی، روانی، اخلاقی یا اجتماعی طفل و نوجوان را در معرض خطر و آسیب قرار دهد؛ از قبیل ضرب و جرح، محبوس کردن، سوءاستفاده جنسی، توهین یا تهدید نسبت به طفل یا نوجوان در صورتی که جنبه تأدیبی نداشته باشد یا قرار دادن او در شرایط سخت و غیرمتعارف و یا خودداری از کمک به وی.

(ث) بهره‌کشی اقتصادی: به کارگیری غیرقانونی طفل و نوجوان و یا وادار کردن یا گماردن او به کار یا خدمتی که از لحاظ جسمی، روانی، اخلاقی یا اجتماعی با نظر به وضعیت طفل و نوجوان برای وی مضر یا خطرناک باشد.

(ج) معامله: خرید و فروش یا هرگونه اقدام غیرقانونی که به موجب آن طفل یا نوجوان در ازای پرداخت وجه یا امتیاز و سایر موارد در اختیار دیگری قرار می‌گیرد.

(چ) فحشاء: هرگونه به کارگیری و یا وادار کردن طفل و نوجوان در فعالیت‌های جنسی برای خود یا دیگری.

(ح) مبتذل: هرگونه محتوا یا تصویری که دارای صحنه یا صور قبیحه باشد.

(خ) مستهجن: هرگونه محتوا اعم از صوتی یا تصویری که به صورت واقعی یا غیرواقعی بیانگر برهنگی کامل زن یا مرد- آمیزش- عمل جنسی یا اندام جنسی انسان است.

۴۲۵. این قانون با تأکید بر «احکام جزائی» آن فقط از سوی مرکز وکلای قوه قضائیه به عنوان منبع اعلام شده است.

بخش پنجم
آیین دادرسی
کیفری

قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی

مصوب ۱۳۸۳/۲/۱۵ مجلس شورای اسلامی

ماده واحده- از تاریخ تصویب این قانون، کلیه محاکم عمومی، انقلاب و نظامی، دادسراها و ضابطان قوه قضائیه مکلفند در انجام وظایف قانونی خویش موارد ذیل را به دقت رعایت و اجرا کنند. متخلفین به مجازات مندرج در قوانین موضوعه محکوم خواهند شد:

۱- کشف و تعقیب جرایم و اجرای تحقیقات و صدور قرارهای تأمین و بازداشت موقت می‌باید مبتنی بر رعایت قوانین و با حکم و دستور قضایی مشخص و شفاف صورت گیرد و از اعمال هرگونه سلب حق شخصی و سوءاستفاده از قدرت و یا اعمال هرگونه خشونت و یا بازداشت‌های اضافی و بدون ضرورت اجتناب شود.

۲- محکومیت‌ها باید بر طبق ترتیبات قانونی و منحصر به مباشر، شریک و معاون جرم باشد و تا جرم در دادگاه صالح اثبات نشود و رای مستدل و مستند به مواد قانونی و یا منابع فقهی معتبر (در صورت نبودن قانون) قطعی نگردیده اصل بر برائت متهم بوده و هر کس حق دارد در پناه قانون از امنیت لازم برخوردار باشد.

۳- محاکم و دادسراها مکلفند حق دفاع متهمان و مشتکی‌عنهم را رعایت کرده و فرصت استفاده از وکیل و کارشناس را برای آنان فراهم آورند.

۴- با دادخواهان و اشخاص در مظان اتهام و مرتکبان جرایم و مطلعان از وقایع و کلاً در اجرای وظایف محوله و برخورد با مردم، لازم است اخلاق و موازین اسلامی کاملاً مراعات گردد.

۵- اصل منع دستگیری و بازداشت افراد ایجاب می‌نماید که در موارد ضروری نیز به حکم و ترتیبی باشد که در قانون معین گردیده است و ظرف مهلت مقرر پرونده به مراجع صالح قضایی ارسال شود و خانواده دستگیرشدگان در جریان قرار گیرند.

۶- در جریان دستگیری و بازجویی یا استطلاع و تحقیق، از ایدای افراد نظیر بستن چشم و سایر اعضا، تحقیر و استخفاف به آنان، اجتناب گردد.

۷- بازجویان و ماموران تحقیق از پوشاندن صورت و یا نشستن پشت سر متهم یا بردن آنان به اماکن نامعلوم و کلاً اقدام‌های خلاف قانون خودداری ورزند.

۸- بازرسی‌ها و معاینات محلی، جهت دستگیری متهمان فراری یا کشف آلات و ادوات جرم بر اساس مقررات قانونی و بدون مزاحمت و در کمال احتیاط انجام شود و از تعرض نسبت به اسناد و مدارک و اشیایی که ارتباطی به جرم نداشته و یا به متهم تعلق ندارد و افشای مضمون نامه‌ها و

بخش هشتم
حقوق ثبت

قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن

مصوب ۱۳۸۷/۲/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات بعدی

ماده ۱- به‌منظور تأمین مسکن و سهولت دسترسی فاقدین مسکن به‌ویژه گروه‌های کم درآمد به خانه مناسب، ارتقاء کیفی و کمی مسکن تولیدی کشور، حمایت از سرمایه‌گذاری در امر تولید مسکن با استفاده از فناوری‌های نوین و تولید صنعتی مسکن، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده شهری و سکونتگاه‌های غیررسمی و مقاوم‌سازی واحدهای مسکونی موجود، دولت موظف است از طریق حمایت‌های لازم از قبیل تأمین زمین مناسب و کاهش یا حذف بهای زمین از قیمت تمام شده مسکن، تأمین تسهیلات بانکی ارزان‌قیمت، اعمال معافیت‌های مالیاتی و تأمین سایر نهاده‌های مورد نیاز بخش مسکن در چهارچوب مفاد این قانون، تدوین نظامات و مقررات ملی ساخت و ساز و اعمال نظارت بر تحقق آن‌ها و افزایش ظرفیت سرمایه‌گذاری در بخش تولید و عرضه مسکن با هدف تأمین مسکن برای فاقدین مسکن (جهت هر خانوار یک‌بار) با رعایت مقررات ملی ساختمان و الگوی مصرف مسکن و اصول شهرسازی و معماری اقدام نماید.

ماده ۲- به دولت اجازه داده می‌شود نسبت به واگذاری زمین تحت تملک خود با اعمال تخفیف، تقسیط یا واگذاری حق بهره‌برداری به‌صورت اجاره‌ای ارزان قیمت در قالب برنامه‌های ذیل اقدام نماید:

۱- حمایت از تولید و عرضه مسکن اجاره‌ای توسط بخش غیردولتی متناسب با مدت بهره‌برداری از واحد مسکونی به صورت اجاره‌ای.

۲- حمایت از تولید و عرضه مسکن برای گروه‌های کم درآمد اعضاء تعاونی‌های مسکن یا تحت پوشش نهادهای متولی این گروه‌ها یا خیرین مسکن‌ساز یا سایر تشکل‌های غیردولتی مرتبط.

۳- حمایت از تولید و عرضه مسکن (اجاره و اجاره به شرط تملیک) از طریق نهادهای غیردولتی، دستگاه‌های متولی گروه‌های کم‌درآمد و خیرین و واقفین مسکن‌ساز.

۴- حمایت از تولید انبوه و عرضه مسکن توسط بخش غیردولتی با استفاده از فناوری‌های نوین و رعایت الگوی مصرف مسکن.

۵- حمایت از سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی در اجراء طرح‌های تولید مسکن.

۶- حمایت از احداث مجموعه‌های مسکونی خاص اقشار کم‌درآمد و محروم توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و خیرین مسکن‌ساز (با معرفی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی).

۷- حمایت از بهسازی و نوسازی و تولید و عرضه مسکن در بافت‌های فرسوده شهری و

آیین نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم الاجراء و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرائی

مصوب ۱۳۸۷/۶/۱۱ رئیس قوه قضائیه با اصلاحات و الحاقات بعدی

فصل اول - تعاریف

ماده ۱- واژه‌ها و اصطلاحات به کار برده شده در این آیین نامه به شرح ذیل تعریف می‌شود:

الف- سند لازم الاجرا

سند رسمی یا عادی که بدون صدور حکم از دادگاه قابل صدور اجرائیه برای اجراء مدلول سند باشد مانند سند رسمی طلب و چک.

ب- سند ذمه

سند حاکی از تعهد مدیون به پرداخت وجه نقد یا پرداخت جنس یا تعهد به فعل معین که در اصطلاحات ثبتی در معنی مقابل اسناد مربوط به معاملات با حق استرداد به کار می‌رود.

ج- سند وثیقه

سندی است که دلالت بر عقد رهن یا معامله با حق استرداد یا بیع شرط کند که به موجب آن شخصی (اعم از اینکه مدیون باشد یا نه) عین مال منقول یا غیرمنقول خود را وثیقه انجام عملی قرار دهد، خواه آن عمل، رد طلب باشد یا عمل دیگر.

چ- دستور اجرا

یعنی دستور به اجرای سند رسمی (و یا در حکم سند رسمی مانند چک) که حسب مورد توسط مراجع صالح ثبت یا سردفتر تنظیم کننده سند صادر می‌شود.

ح- سند انتقال اجرائی

بعد از مزایده مال مورد مزایده به موجب سند رسمی به برنده مزایده یا بستانکار منتقل می‌شود، آن سند را سند انتقال اجرائی می‌نامند.

خ- بازداشت

توقیف کردن اموال جهت اجرای مفاد سند.

د- حافظ

کسی که ادارات اجراء اسناد رسمی مال توقیف شده را نزد او به امانت گذارند تا حفظ و نگهداری

قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول

مصوب ۱۴۰۱/۹/۶ مجلس شورای اسلامی

موافقت مورخ ۱۴۰۳/۲/۲۶ مجمع تشخیص مصلحت نظام

ماده ۱- یک سال پس از راه اندازی رسمی «سامانه ساماندهی اسناد غیررسمی» موضوع ماده (۱۰) این قانون، هر عمل حقوقی اعم از عقد و ایقاع که موضوع یا نتیجه آن انتقال مالکیت عین یا انتقال حق انتفاع (اعم از عمری یا رقبی برای مدت بیش از دو سال) یا انتقال حق ارتفاق اموال غیرمنقول باشد و وقف و نیز انعقاد عقد رهن در خصوص آن‌ها و انعقاد عقود مفید انتقال منافع اموال مذکور برای مدت بیش از دو سال و اجاره به شرط تملیک و هر نوع پیش فروش ساختمان اعم از اینکه به صورت سهمی از کل عرصه و یا اعیان باشد و تعهد به انجام کلیه اعمال حقوقی مذکور، باید در سامانه ثبت الکترونیک اسناد به ثبت برسد، در غیر این صورت دعاوی راجع به اعمال حقوقی مذکور که ثبت نشده باشد و ادله راجع به آن‌ها، در بخشی که مفید موارد مذکور است، نزد مراجع قضائی، شبه قضائی و داوری قابل استماع نبوده و فاقد اعتبار است و جز دعاوی استرداد عوضین، هیچ شکایت کیفری یا دعاوی حقوقی یا تقاضایی در خصوص آن عمل حقوقی و اسناد مربوط به آن از قبیل شکایت انتقال مال غیر، دعاوی اثبات یا تنفیذ معامله، ابطال سند رسمی مالکیت، الزام به تنظیم سند رسمی، خلع ید، تخلیه ید و الزام به اجرای تعهدات مندرج در آن در مراجع مذکور مسموع نیست. همچنین اسناد ثبت نشده راجع به اعمال حقوقی مذکور در هیچ یک از دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴^{۴۶۲} پذیرفته نمی‌شود و در مراجع قضائی و اداری مذکور فقط شخصی مالک ملک، شناخته می‌شود که در دفتر املاک سازمان ثبت اسناد و املاک کشور که از این پس در این قانون «سازمان» نامیده می‌شود، ملک به نام او به ثبت رسیده یا از مالک رسمی به ارث برده باشد.

تبصره ۱- دعاوی تنفیذ فسخ معاملات ثبت شده اموال غیرمنقول، در مواردی که ثبت فسخ مستلزم رأی مرجع قضائی یا داوری است، مشروط بر اینکه ظرف پانزده روز پس از اعمال حق فسخ، اظهارنامه رسمی ارسال و ظرف پانزده روز بعد از آن نسبت به طرح دعاوی تنفیذ فسخ اقدام شود، مسموع است هر چند فسخ ثبت نشده باشد.

سامانه ثبت الکترونیک اسناد باید به گونه‌ای طراحی گردد که اگر طرفین قرارداد شرط کنند

۴۶۲. ماده ۲۹ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ را در زیرنویس شماره ۲۸ در صفحه ۵۳ همین کتاب ببینید.